

Przypuszcza się, że (a) każdy człowiek posiada pewne *fundamentalne przekonania* na temat swego miejsca w świecie, swej wiedzy, a także na temat struktury i natury rzeczywistości. Można więc powiedzieć, iż przekonania te mają charakter filozoficzny. Z drugiej strony, przypuszcza się, iż (b) przyjęcie perspektywy filozoficznej, czy też nabycie wiedzy z zakresu filozofii, wpływa na treść i zastosowanie tych fundamentalnych przekonań. Np. filozofowie i nie-filozofowie będą się w statystycznie istotny sposób różnić poglądami na temat istnienia świata zewnętrznego lub kryteriów posiadania wiedzy.

Celem mojego projektu (sformułowanie wstępne) jest sprawdzenie czy tak jest rzeczywiście, a także – co znacznie istotniejsze – *jaka jest natura dokonującego się przekształcenia* w treści fundamentalnych przekonań.

Ilustracja: Proszę sobie wyobrazić, że dostajecie Państwo polecenie aby narysować leżącą na stole monetę „tak jak ją widzicie”. Spoglądacie Państwo na nią pod takim kątem, iż prawdopodobnie przedmiot na rysunku będzie miał eliptyczny kształt, zaś umieszczona na awersie cyfra będzie miała nienaturalne proporcje. Proszę sobie dalej wyobrazić, iż jesteście Państwo w następnej kolejności poproszeni o narysowanie tej samej monety, lecz tym razem „taką jaka jest naprawdę”. Prawdopodobnie na rysunku znajdzie się przedmiot o okrągłym kształcie, jakby widziany z góry. W filozofii percepcji powraca pod różnymi postaciami odróżnienie własności zjawiskowych przedmiotu („appearance properties” to jeden z terminów spotykanych dziś w literaturze), od jego własności rzeczywistych bądź wewnętrznych. Drugie przynależą do przedmiotu *samego*, wziętego niezależnie od naszego postrzegania, pierwsze zaś charakteryzują przedmiot *o ile jest on postrzegany* z takiej czy innej perspektywy.

Dyskusja: Wprowadzone przed momentem rozróżnienie, choć zdaje się zrozumiałe, jest jednak z filozoficznego punktu widzenia bardzo problematyczne. Nie miejsce tu na szczegóły, lecz proszę zwrócić uwagę, iż po pierwsze ów „widok z góry” jest także sposobem *jawienia się* przedmiotu, a więc należałoby uzasadnić dlaczego przyjmuje się *a priori*, że jedne własności zjawiskowe, np. te dostępne „z góry” w przypadku monety, są niejako „lepsze”, „prawdziwsze” od innych; po drugie „widok z góry” jest pewnym postulatem teoretycznym – w *rzeczywistości* nigdy nie zajmujemy *dokładnie* takiego punktu widokowego z *matematyczną precyzją*.

Wnioski: Powyższa ilustracja służy temu abyśmy zdali sobie sprawę, iż *wszystko, co postrzegamy jest niejako skrojone na miarę naszego poznania* – takich a nie innych narzędzi zmysłowych oraz dalszych mechanizmów przetwarzania informacji, począwszy od wczesnej selekcji mającej miejsce jeszcze przed pobudzeniem kory wzrokowej czy słuchowej, skończywszy na naszym aparacie pojęciowym. To, co postrzegamy, a więc *to, co nazywamy światem*, jest pewnością *odsłoną rzeczywistości* zdeterminowaną przez to jak ją poznajemy i z jakiej perspektywy. Powstaje zatem pytanie *jak się ma kształt owej znanej nam odsłony rzeczywistości to tego jaka rzeczywistość jest sama w sobie, niezależnie od naszego poznawania*.

Podstawowe pojęcie: Zdanie sobie sprawy z powyższych uwarunkowań nazywam *rozpoznaniem własnej sytuacji poznawczej*. Bronię poglądu, że to rozpoznanie może stanowić punkt wyjścia refleksji filozoficznej jako takiej. Może także być *przedmiotem* tej refleksji, jak to było m.in. u Kartezjusza, Kanta, Husserla czy Wittgensteina. W niniejszym projekcie przyjmuję właśnie, iż problematyzacja własnej sytuacji poznawczej – choćby na drodze pogłębionego przemyślenia powyższej historyjki z monetą – jest tożsama z przyjęciem perspektywy filozoficznej, bądź też – jak to określam w projekcie – *nabyciem minimalnych kompetencji filozoficznych*.

Cel projektu (sformułowanie właściwe): Jak zaznaczyłem wyżej, celem projektu jest wyjaśnienie *jaka jest natura dokonującej się przemiany w treści przekonań fundamentalnych w rezultacie nabycia kompetencji filozoficznych*. Mogę teraz sformułować to następująco: *czy rozpoznanie własnej sytuacji poznawczej przekształca treść fundamentalnych przekonań na temat wiedzy, natury świata i naszego miejsca w świecie?* Jeśli tak - *jaka jest natura tego przekształcenia?*

Pierwsza część projektu będzie miała charakter teoretyczny i przynależy do szeroko pojętej teorii poznania; druga część czerpie z żywego w ostatnich latach nurtu filozofii eksperymentalnej. Pojęcie to wyjaśniam w pierwszej części rozszerzonego opisu badań.